

980203-1

Nejstarší vymezení filosofie je poměrně pozdní legendou připisováno Pythagorovi, ale literárně dochováno najdeme toto vymezení až u Platóna. Je to pozoruhodná koncepce, která si zachovává jistou samostatnost a svébytnost i v kontextech, které se dost liší od myšlenkového světa starých Řeků. Podle tohoto pojetí je filosofie nikdy zcela nenaplněnou láskou k pravdě: filosof po pravdě nanejvýš touží, ale nikdy ji nemá ve svém držení. Platón si dává velice záležet na úzkém vztahu pojetí filosofie k pojetí člověka: filosofování není zaměstnáním, ba ani zábavou bohů. Bohové nefilosofují, tj. netouží po moudrosti, protože moudří jsou (to ovšem nebyl běžný názor Řeků; v Homérovi najdeme mnoho dokladů nemoudrosti a nerozumnosti bohů). A obyčejní lidé podle Platóna také nefilosofují, protože jsou spoutáni nesčetnými předsudky a nesprávnými myšlenkami. Filosofování je tedy něco nikoliv sice božského (protože bohové nefilosofují), ale daimonského, tedy nad-lidského. Platón nechá jakousi jinak neznámou kněžku, „znalou božských věcí“, aby poučila mladého Sókrata mj. o tom, že je to právě Erós, kdo se stal vzorem všech filosofů. A protože Erós podle jejího výkladu není bůh, nýbrž jen mocný daimón, je filosofování záležitostí daimonskou a stává se posedlostí lidí vybraných, protože z každodennosti vytržených. Ovšem i Platón ví, že ne každé vytržení je už čímsi k moudrosti či k pravdě vedoucím. Proto je možné, že někdo eroticky touží po filosofii, má v ní veliké zalíbení, a přece se nestává filosofem, protože jeho touhou je právě jen jakoby filosofovat, tj. filosofii jen napodobovat, zatímco mu chybí to hlavní, totiž sdílet onu touhu po moudrosti, která je opravdovou moudrostí. Platón v Symposiu nechává Sókrata ztotožňovat pravou moudrost s pravdou, takže filosofování znamená nejen milovat moudrost, nýbrž milovat pravdu a ustavičně po ní toužit. Teprve filosofie, která přísně rozlišuje moudrost pravou od moudrostí jen zdánlivé, se stává pravou filosofií (ALÉTHINÉ FILOSOFIA). Třeba nejskvělejší filosofování je zmarněno, ztratí-li ze zřetele onu pravdu, kterou sice nikdy nemůže mít ve vlastnictví, ale ve vztahu k níž se teprve opravdovou filosofií může stávat. (Zdá se, že právě v tomto bodě musel selhat Heideggerův pokus založit interpretaci řeckého chápání pravdy na filologii a etymologii; to asi mohlo platit pro nefilosofující Řeky, ale nemohlo to už platit pro Platóna.)

(Písek, 980203-1.)